

JAARVERSLAG 2014

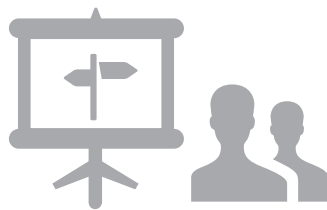
Europa decentraal

helpdesk

www.europadecentraal.nl

bijeenkomsten

nieuwsbrief

INLEIDING

De Europese interne marktregels raken het beleid van gemeenten, provincies en waterschappen. Of het nu gaat om de aanbesteding van een opdracht voor het plaatsen van een nieuw dak op een sportfondsenbad of om het verlenen van steun aan een bedrijf voor ouderenvervoer, decentrale overheden hebben met Brussel te maken. De correcte toepassing van Europese regels levert weliswaar veel kansen voor decentrale overheden op, maar is niet altijd even eenvoudig. Het continue proces van het aanscherpen van de regels komt de uitvoering vaak ten goede, maar schept ook nieuwe vragen. Vragen die onze juridisch adviseurs dagelijks beantwoorden via de helpdesk, via informatievoorziening op onze website en in de nieuwsbrief en op bijeenkomsten in het land. In 2014 heeft het kenniscentrum bijvoorbeeld voorlichting gegeven over de modernisering van de staatssteunregels en de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijn. Als inleiding op dit jaarverslag licht ik de dienstverlening op deze gebieden graag kort toe.

- **State Aid Modernisation (SAM)**

Al medio 2013 begon Europa decentraal met de voorlichting over de op handen zijnde nieuwe staatssteunregels. De artikelenreeks 'In 10 stappen op de hoogte' in de Europese Ster werd begin 2014 vervolgd en afgesloten. Na de inwerkingtreding van de nieuwe regels op 1 juli 2014 is het staatssteundossier op de website geactualiseerd. In de herfst ging Europa decentraal het land in met twee voorlichtingsbijeenkomsten in Zwolle en Den Bosch. Tot slot stond de tweede, succesvolle bijeenkomst van het Landelijk Staatssteunnetwerk in Rotterdam in november in het teken van SAM. Samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), CMS, de gemeente Rotterdam en de universiteit Leiden heeft Europa decentraal dit congres georganiseerd.

- **Nieuwe aanbestedingsrichtlijn**

Medio 2014 publiceerde Europa decentraal een notitie over de inhoud van de in april 2014 gepubliceerde nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijnen en het nieuwe voorstel voor een Concessierichtlijn. De notitie was ook de basis voor een voorlichtingsbijeenkomst bij Europa decentraal op 15 mei over de nieuwe richtlijnen en de belangrijkste wijzigingen daarin ten opzichte van het huidige Europese aanbestedingsregime. Daarnaast heeft Europa decentraal

medewerking verleend aan een expertsessie bij de Unie van Waterschappen (UvW) ter voorbereiding van diens reactie op de nieuwe richtlijnen. In de helpdesk was ook in de tweede helft van 2014 een toename aan decentrale belangstelling voor de nieuwe richtlijnen waarneembaar.

Verderop in dit jaarverslag leest u welke activiteiten in 2014 het kenniscentrum naast bovenstaande nog meer heeft ontplooid. Europa decentraal kijkt in elk geval met plezier terug op het werk dat het in 2014 voor de Nederlandse gemeenten, provincies en waterschappen heeft mogen verzetten. Ik wens u veel leesplezier met dit jaarverslag.

Fenna Beekmans
Directeur Europa decentraal

1. Organisatie

INHOUDSOPGAVE

4

	Pagina
Inleiding	2
1. Organisatie	4
1.1 Bestuur	4
1.2 Praktijkraad	4
1.3 Medewerkers	4
1.4 Financieel overzicht	5
2. Dienstverlening	6
2.1 Helpdesk	6
2.2 Signaleringsloket	8
2.3 Bijeenkomsten	8
2.4 Website	10
2.5 Publicaties	11
2.6 Overige dienstverlening	13

Europa decentraal is in 2002 opgericht door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW) en het Rijk.

Doel van kenniscentrum Europa decentraal is de kennis en expertise over Europees recht en beleid en de juiste toepassing daarvan bij decentrale overheden te vergroten. Daarnaast wil het kenniscentrum het Europabewustzijn bij gemeenten, provincies en waterschappen bevorderen. Dit is vastgelegd in de subsidieregeling Kenniscentrum Europa decentraal (Staatscourant, 11-09-2007).

1.1 BESTUUR

De bestuursleden van Europa decentraal worden voor een periode van drie jaar benoemd en kunnen tweemaal worden herbenoemd.

Het bestuur kwam in 2014 viermaal bijeen.

Per 31 december 2014 was de bestuursamenstelling als volgt:

Voorzitter:

- Vacature

Namens IPO:

- Dhr. mr. drs. L.J.M. Verdult, wnd voorzitter
- Vacature

Namens VNG:

- Dhr. drs. R. Jonkman, penningmeester
- Dhr. drs. N. de Jong, lid

Namens UvW:

- Dhr. G.J. Doornbos, secretaris
- Dhr. ir. M.J.A. van der Werf, lid

Vanaf het aflopen van haar laatste termijn in augustus 2013 zit mw. drs. C.E. Roozmond (IPO) bij de bestuursvergaderingen aan als adviseur.

1.2 PRAKTIJKRAAD

In de Praktijkraad hebben medewerkers van decentrale overheden zitting. Zij houden zich in hun dagelijks werk bezig met Europese wet- en regelgeving. De raad fungeert als klankbord voor Europa decentraal; zij wisselen informatie met elkaar uit. Zo signaleert de raad aandachtspunten met betrekking tot Europa in de decentrale praktijk en (toekomstige) vragen daarover waardoor het kenniscentrum zijn plannen, producten en diensten beter kan afstemmen op de doelgroep.

De Praktijkraad is in 2014 drie maal plenair bijeengekomen. Voorts zijn verschillende praktijkraadsleden individueel geconsulteerd over specifieke producten van het kenniscentrum op beleidsterreinen als aanbesteden, staatssteun, DAEB, milieu en de Dienstenrichtlijn. Ook is er gesproken over bijeenkomsten, het Signaleringsloket en conceptpublicaties.

1.3 MEDEWERKERS

Per 31 december 2014 kende het personeelsbestand de volgende samenstelling:

Directeur	mw. drs. F.C. (Fenna) Beekmans – Pols
Directiesecretaresse	mw. G.C. (Ina) Aalders
Senior jurist	mw. mr. A.M.K. (Ann-Marie) Kühler
Senior adviseur	dhr. drs. J. (Jos) Meijerink
Juridisch adviseurs	mw. drs. K.M.W. (Karin) van den Brand*
	mw. drs. L. (Lisanne) Vis-Boer
	dhr. mr. L.L. (Lukas) Ament
	mw. mr. M. (Merit) van Veen
	mw. drs. M. (Marjolijn) Lindeman **
Communicatie	mw. M. (Marije) Profijt
	mw. drs. S.C.M. (Sophie) Petiet
Stages	Zeven stagiairs hebben in 2014 werkervaring bij Europa decentraal opgedaan.

*) parttime gedetacheerd vanuit Europa decentraal bij de gemeente Den Haag

**) parttime gedetacheerd vanuit de provincie Noord-Holland bij Europa decentraal

1.4 FINANCIËEL OVERZICHT

Europa decentraal wordt gefinancierd door vier partijen: het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Unie van Waterschappen (UvW). Het ministerie draagt 50% voor zijn rekening. De drie koepelorganisaties nemen de overige 50% voor hun rekening. In 2014 bedroeg de totale subsidie van deze partijen voor Europa decentraal € 724.835,-.

Naast de subsidie voor de reguliere dienstverlening heeft het kenniscentrum in 2014 een aantal opdrachten voor de subsidiënten uitgevoerd, welke apart gefinancierd zijn. Mede in verband met de opdracht van BZK aangaande de uitvoering van taken door Europa decentraal voor het Coördinatiepunt Staatssteun (CPS) is eind 2014 een geactualiseerde Subsidieregeling Kenniscentrum Europa Decentraal 2014 vastgesteld.

2. Dienstverlening

2.1 HELPDESK

Alle medewerkers van gemeenten, provincies, waterschappen, samenwerkingsverbanden hiervan alsmede medewerkers van de VNG, het IPO, de UvW en de ministeries kunnen kosteloos bij Europa decentraal terecht met al hun vragen over Europeesrechtelijke en -beleidsmatige decentrale aangelegenheden. In 2014 stonden de experts van Europa decentraal wederom elke werkdag tussen 09.00 en 12.00 paraat om deze telefonisch te beantwoorden via de helpdesk. Daarnaast beantwoordden zij vragen die schriftelijk gesteld werden via het websiteformulier en tijdens verschillende bijeenkomsten in het land.

Per jaar behandelt het kenniscentrum ongeveer 1000 vragen. In 2014 waren dat er 1205, waarvan 846 via de Helpdesk en 359 op bijeenkomsten zijn beantwoord. De meeste vragen hadden net als voorgaande jaren betrekking op aanbesteden en staatssteun.

Vragen Helpdesk – 846 vragen

Een onderverdeling per doelgroep en naar onderwerp van de **846 vragen** die in de Helpdesk gesteld zijn ziet er als volgt uit:

Gemeenten – 555 vragen

- 189 gemeenten stelden in totaal 491 vragen (zie hieronder)
- De VNG stelde 41 vragen
- Overige gemeentelijke instellingen stelden 23 vragen

<i>Inwoners</i>	<i>Gemeenten</i>	<i>Vragen</i>
100.000+	24	120
75.000-100.000	13	44
50.000-75.000	24	73
25.000-50.000	76	151
25.000-	52	103
Totaal	189	491

Provincies – 183 vragen

- 12 provincies stelden in totaal 157 vragen
- Het IPO stelde 4 vragen
- Overige provinciale instellingen stelden 22 vragen

Waterschappen – 42 vragen

- 11 waterschappen stelden in totaal 25 vragen
- De UvW stelde 15 vragen
- Overige waterschappelijke instellingen stelden 2 vragen

Rijk – 38 vragen

- 7 ministeries stelden in totaal 30 vragen
- Overige Rijksoverheidsinstellingen stelden 8 vragen

Overige doelgroep – 28 vragen

- (regionale) EU instellingen, kleinere decentrale subsidiaire organisaties

Vragen naar onderwerp

Staatssteun	39,6%
Aanbestedingen	37,2%
Europees mededingingsrecht	10,2%
Diensten van algemeen belang	3,5%
Vrij verkeer, Dienstenrichtlijn	3%
Overige dossiers (per stuk < 3%)	6,5%
Totaal -- 100%	

Hiermee wijkt 2014 licht af van het beeld dat de afgelopen jaren hebben gegeven. De top wordt weliswaar nog altijd gevormd door interne marktregels; het totaal aantal vragen over staatssteun stijgt echter t.o.v. het totaal aantal vragen over aanbestedingen. Het kenniscentrum neemt voorts een sterkere vermenging van onderwerpen binnen de vragen waar. Een vraag over staatssteun of DAEB bevat bijvoorbeeld vaak ook weer aanbestedings- en mededingingsrechtelijke aspecten en vice versa.

Vragen op bijeenkomsten – 359

Een onderverdeling per doelgroep en naar onderwerp van de 359 vragen die op bijeenkomsten zijn beantwoord ziet er als volgt uit:

Gemeente	229
Provincie	54
Waterschap	53
Rijk	2
Overig	21
Totaal	359

Vragen naar onderwerp

Staatssteun	51,8%
Aanbestedingen	40,9%
Europees mededingingsrecht	6,7%
Diensten van algemeen belang	0,6%
Totaal	100%

Bevraagde subonderwerpen in de Helpdesk

Het primaat van de bevraagde onderwerpen ligt duidelijk bij de interne marktregels. Hieronder een beknopt overzicht van de veel bevraagde onderwerpen binnen de interne markt dossiers:

Aanbesteden

- mogelijkheden van de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijnen;
- CPV-codes;
- aanbestedingsplicht (Wat is een overheidsopdracht? Subsidie of opdracht?);
- samenloop van opdrachten (werken, leveringen, diensten);
- opdracht verlengen zonder nieuwe aanbesteding;
- wezenlijke wijziging van opdrachten;
- transparante, objectieve en non discriminatoire selectie en gunningseisen en technische specificaties;
- correcte waardebeoordeling;
- Europees aanbesteden bij uitgezonderde opdrachten (bijv. IIB-diensten);
- onder de drempel maar met grensoverschrijdend belang (is enkelvoudig onderhands gunnen nog mogelijk?);
- inbestedings-, alleenrechten- en concessiebegrepingen bij publieke samenwerkingen (onder meer in het sociale domein);
- aanbestedingsregels en PPS of bijv. gebiedsontwikkeling;
- aanbestedingsregels en innovatie en duurzaamheid;
- aanbestedingsregels en staatssteun (met staatsmiddelen gefinancierde projecten), aanbesteden en DAEB-regels, mededingingsregels en aanbesteden en aanbestedingsregels bij uitvoering van projecten die bijv. Europees gesubsidieerd/gefinancierd zijn (ook met oog op nieuwe periode fondsen).

Staatssteun

- mogelijkheden binnen SAM, bijvoorbeeld nieuwe de-minimisverordening, met name over de gewijzigde bepalingen over garanties en leningen (revolving funds);
- nieuwe vrijstellingen voor cultuur en cultureel erfgoed en sport- en multifunctionele infrastructuur, alsook de overgangsbepalingen en specifiek de nieuwe bepalingen en termen in de AGVV;
- het nieuwe plattelandsontwikkelingsprogramma en staatssteun;
- nieuwe periode van de Europese structuurfondsen en de toepassing van de nieuwe staatssteunregels bij onderzoek, ontwikkeling en innovatie (OO&I);
- gebiedsontwikkeling en het bepalen van de marktconforme prijs van grond of gebouwen, bijvoorbeeld in relatie tot de toekomstige bestemming, en het staatssteunproof maken van een voordeel uit een grondtransactie;
- werkgelegenheidssteun en loonkostensubsidies (denk ook aan sociaal domein en staatssteun);
- steun aan kinderopvang en peuterspeelzalen;
- subsidies voor en grondtransacties in het kader van natuurbeheer;

- staatssteun of een activiteit van de begunstigde met puur lokaal effect.

Mededinging

- definitie van economische activiteit en de voorwaarden onder welke een decentrale overheid deze uit mag voeren;
- algemeen belang uitzonderingen en een overheidsprerogatief;
- recht op zelforganisatie;
- de mededingingsregels en aanbesteding, staatssteun, DAEB en sociaal domein vraagstukken;
- handhaving door de ACM;
- naleving gedragsregels en doorberekening integrale kosten of marktconforme prijsberekening.

Diensten van Algemeen Economisch Belang (DAEB)

- staatssteun aan woningbouwcorporaties en mogelijkheden via DAEB;
- procedures omtrent het aanwijzen van DAEB (bevoegdheden, aanwijzingsbesluit, maximale periode);
- steun aan natuurbeheer en mogelijkheden via DAEB;
- mogelijkheden van DAEB in het sociale domein;
- aanbestedingsplichtige opdracht en DAEB's, mogelijke uitsluiting van de aanbestedingsregels via exclusieve rechtsverlening, mededingingsrechtelijke gevolgen daarvan.

Dienstenrichtlijn en Vrij Verkeer

- definitie van diensten en uitgezonderde diensten;
- wijze van notificeren en in welke gevallen;
- vergunningstelsels en eisen;
- werking van de Lex Silencio Positivo;
- beginselen van vrij verkeer van diensten en vrijheid van vestiging.

Bij de implementatie van nieuwe of veranderde wetgeving neemt het kenniscentrum een toename in de informatiebehoefte van de doelgroep waar. Bij dergelijke gevallen, zoals recent bij de herziening van de staatssteunregels, de implementatie van de huidige aanbestedingsrichtlijnen in de Aanbestedingswet (2012) of bij de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijnen (2014), constateert het kenniscentrum hierin een onder de gehele doelgroep opgaande gelijke trend.

2.2 SIGNALERINGSLOKET

Is Europese regelgeving in de decentrale praktijk niet uitvoerbaar? Dan is Europa decentraal de plek voor medewerkers van een decentrale overheid, ministerie of ander overheidsorgaan om dit te melden. De signaleringsfunctie van Europa decentraal is geïntegreerd via de helpdesk in het Signaleringsloket. De adviseurs van Europa decentraal kijken bij elke vraag of er mogelijk ook een uitvoeringsprobleem onder ligt dat zijn basis vindt in de Europese regelgeving. Dergelijke – geanonimiseerde – signalen worden door het kenniscentrum op regelmatige basis gerapporteerd aan VNG, IPO, UvW en ministerie van BZK en kunnen door deze partijen gebruikt worden bij de lobby of voor input bij consultaties van bijvoorbeeld de Europese Commissie voor nieuwe wetgeving. Daarnaast kunnen de koepelorganisaties VNG, IPO en UvW en het ministerie van BZK van dergelijke signalen gebruikmaken om hun standpunten in de lobby of hun beleidsbehartiging in het Haagse of Brusselse veld verder praktijkgericht te illustreren.

Cijfermatig gaf 2014 vanuit het Signaleringsloket het volgende beeld:

Signalen per doelgroep:

Gemeenten	15
Provincies	5
Waterschappen	1
Koepelvereniging	2
Ministeries	5
Samenwerkingsverband	2
Overig	2
<i>Totaal</i>	32

Signaal per beleidsterrein

Aanbesteden	18
Staatssteun	10
Mededinging, staatssteun, aanbesteden	1
Staatssteun, aanbesteden	1
Milieu	1
Dienstenrichtlijn	1
Europees recht algemeen	
<i>Totaal</i>	32

2.3 BIJEENKOMSTEN

In 2014 konden decentrale overheden zich laten voorlichten tijdens tientallen bijeenkomsten en presentaties. Deze werden door het kenniscentrum georganiseerd of samen met andere partijen, regelmatig op verzoek van overheden zelf. Voorlichting over Europees recht en beleid vormt een belangrijk deel van de dienstverlening van het kenniscentrum.

Op veel van de bijeenkomsten stonden onderwerpen als staatsteun en aanbesteden op het programma. Zoals ook blijkt uit de vragen aan de helpdesk (zie paragraaf 2.1) is er een grote behoefte aan informatie over deze onderwerpen.

Op verzoek in het land

Bij presentaties in het land houdt het kenniscentrum als regel aan dat er sprake moet zijn van deelname van minimaal 30 medewerkers van decentrale overheden. Bij onderstaande presentaties zijn die aantallen ook gehaald.

15-01-2014	Aanbesteden Presentatie over de actualiteiten binnen het Europees aanbestedingsrecht op verzoek van de gemeente Genneep.
28-01-2014	Aanbesteden Presentatie over de actualiteiten binnen het Europees aanbestedingsrecht op verzoek van de gemeente Zaanstad.
30-01-2014	Staatssteun Presentatie over de actualiteiten binnen de staatssteunregelgeving op verzoek van de gemeente Gouda.
04-02-2014	Staatssteun en DAEB Presentatie over staatssteunregelgeving en DAEB op verzoek van het waterschap Roer en Overmaas.
04-03-2014	Algemene Subsidie Verordening (ASV), Staatssteun* Zwolle
11-03-2014	Algemene Subsidie Verordening, Staatssteun* Utrecht
15-04-2014	Algemene Subsidie Verordening, Staatssteun* Eindhoven
17-06-2014	Aanbesteden en Staatssteun Presentatie over de actualiteiten binnen het Europees aanbestedingsrecht en staatssteunregelgeving op verzoek van de gemeente en provincie Utrecht.

02-10-2014

Aanbesteden en Staatssteun

Informatiebijeenkomst over de actualiteiten op het gebied van staatssteun en aanbestedingsregelgeving bij de Provincie Noord-Holland.

*) op verzoek van de VNG heeft het kenniscentrum in 2013 een bijdrage geleverd aan het staatssteunproof maken van de subsidieverordening van de VNG. Het kenniscentrum heeft vervolgens op een drietal door CS-VNG georganiseerde bijeenkomsten in 2014 uitleg aan gemeentambtenaren over staatssteunaspecten bij de ASV gegeven.

Eigen organisatie

Onderstaande bijeenkomsten heeft het kenniscentrum het afgelopen halfjaar in de Willemshof of elders in het land georganiseerd. De bijeenkomsten kenden tussen de 50 en 150 deelnemers.

11-02-2014

Markt & Overheid

In samenwerking met de ACM en de VNG organiseerde het kenniscentrum een bijeenkomst over de Wet Markt en Overheid voor decentrale overheden. Het kenniscentrum droeg bij aan de bijeenkomst vanuit zijn expertise op het gebied van aanbesteden, staatssteun en mededingingsrecht.

20-03-2014

Herziening staatssteunregels

In 2014 herzielt de Europese Commissie de staatssteunregels. De wijzigingen betreffen onder meer de voor decentrale overheden relevante Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV), de De-minimisverordening en de MKB Landbouwvrijstellingsverordening. In de informatiebijeenkomst gaf het kenniscentrum tekst en uitleg bij de wijzigingen.

15-05-2014

Nieuwe aanbestedingsrichtlijnen

De informatiebijeenkomst over de nieuwe aanbestedingsrichtlijnen behandelde de belangrijkste voorgestelde veranderingen voor decentrale overheden uit de drie nieuwe richtlijnen: de klassieke aanbestedingsrichtlijn, de richtlijn voor de nutssectoren en de concessierichtlijn.

29-09-2014

Informatiemiddag Staatssteun Zwolle

Presentatie over de actuele staatssteunregelgeving

14-10-2014

Informatiemiddag Staatssteun Den Bosch

Presentatie over de actuele staatssteunregelgeving

Overige bijeenkomsten

Aan onderstaande door derden georganiseerde bijeenkomsten heeft het kenniscentrum in 2014 een bijdrage geleverd.

09-04-2014	Bank Nederlandse Gemeenten Op vier gelegenheden een presentatie gegeven over staatssteun en mededinging voor ambtenaren van grote, middelgrote en kleine gemeenten.
09-04-2014	Platform Gemeente met een Betaald Voetbal Organisatie (BVO) Presentatie over staatssteun aan sportclubs.
15-04-2014	Elsevier subsidie congres Presentatie over aanbesteden.
08-05-2014	Lezing Gemeente Rotterdam Voordracht 'Waar raakt het Europees recht de Gemeenten'.
19-06-2014	Regiodagen gemeente financiën BZK Presentatie over staatssteun.
28-10-2014	Juridische Tweedaagse VNG Workshop over staatssteun.
17-11-2014	Landelijk Staatssteunnetwerk Symposium over staatssteun. Het landelijk staatssteunnetwerk is een initiatief van het Ministerie van BZK, CMS Derks Star Busmann, Gemeente Rotterdam, Universiteit Leiden en Europa decentraal.
08-12-2014	Symposium Europa Dichterbij – Leeuwarden Symposium over Europa georganiseerd door de provincie Friesland.

2.4 WEBSITE

Gelijk met de actualisering en herstructurering van de website van het kenniscentrum in 2013 heeft het bestuur besloten de focus op het gebied van publicaties definitief te verleggen van papier naar digitaal. In 2014 heeft het kenniscentrum 509 webpagina's aan juridische tekst en uitleg geactualiseerd en gepubliceerd.

Evenals in de helpdesk ligt ook hierbij de primaire focus op de veel geraadpleegde dossiers aanbesteden en staatssteun. Ook het dossier milieu heeft begin 2014 een update gekregen.

Binnen de gebieden aanbesteden en staatssteun heeft het kenniscentrum bijvoorbeeld over de volgende subonderwerpen gepubliceerd:

Aanbesteden:

Aanbestedingen en Structuurfondsen; Aanbestedingsprocedures; Aanbestedingsrichtlijnen 2004/18 en 2004/17; Aanbestedingswet; Aankondigen en bekendmaken; Alleenrecht; ARW; Bao en Bass; Breedband en aanbesteden; Concessies; CPV; Decentralisaties en aanbesteden; Drempeelwaarden; Duurzaam aanbesteden; Dwingende spoed; E-Aanbesteden; Fiches; Gebiedsontwikkeling; Gunningscriteria; ICT en aanbesteden; Inbesteden; Inbreukprocedures; Innovatief aanbesteden; Integriteit; Milieucriteria; MKB en aanbesteden; Overheidsopdrachten; Overheidstelecommunicatie; Past performance; Percelen; Prijsvragen en competities; Publiekrechtelijke instelling; Raamovereenkomsten; Rechtsbeschermingsrichtlijn; Samenloop opdrachten; Samenwerking; Scholen; Selectiecriteria; Sociale criteria; Speciale sectoren; Statistische verplichtingen; Subsidie en aanbesteden; Technische specificaties; Uitgesloten en voorbehouden opdrachten; Uitsluiting; Verdragsbeginselen; Vervoer aanbesteden; Verzekeringen; Werk, Levering of Dienst; Wezenlijke wijziging opdracht

Staatssteun:

Marktconformiteit; Grensoverschrijdend effect; Selectiviteit; Staatsmiddelen; Onderneming; Vrijstellingen; Breedband en staatssteun; Cultuur en staatssteun; Decentralisaties en staatssteun; De-minimis; Financiële crisis; Financieringsinstrumenten; Green Deals; Landbouw; Lokale en regionale omroepen; Luchtvaart; Milieusteun; Natuurbeheer; Onderzoek, ontwikkeling en innovatie (O&O&I); Openbare infrastructuur; Opleiding en onderwijs; Reddings- en herstructureringssteun; Regionale steun; Ruimtelijke ordening staatssteun; Staatssteun en DAEB; Steun voor het MKB; Sport en staatssteun; Sociaal beleid en werkgelegenheid; Vervoer staatssteun; Visserij; Woningcorporaties; Zorg.

Sinds de vernieuwing van de website in 2013 is er sprake van een sterke stijging van het websitebezoek. De website trekt inmiddels zo'n 40.000 bezoekers per maand. De aantallen bezoekers per maand zien er over 2014 als volgt uit:

Januari:	35.569
Februari:	38.582
Maart:	44.874
April:	44.102
Mei:	40.873
Juni:	38.458
Juli:	39.550
Augustus:	36.798
September:	45.559

Oktober:	42.138
November:	38.908
December:	34.481

2.5 PUBLICATIES

De Europese Ster

Europa decentraal houdt zo'n 7000 abonnees wekelijks op de hoogte van de belangrijkste Europese ontwikkelingen via de digitale nieuwsbrief 'de Europese Ster'. Deze ontwikkelingen voor gemeenten, provincies en waterschappen worden vertaald naar de decentrale praktijk. Het kenniscentrum verstuurt de nieuwsbrief sinds 2003 samen met het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel. De Europese Ster bereikte op peildatum 31 december 2014 83% van de Nederlandse gemeenten en 100% van de provincies en waterschappen.

Praktijkvraag

Met de 'vraag van de week' beantwoordt Europa decentraal vragen die het meest gesteld worden, belangrijk zijn of extra aandacht verdienen. Van alle vragen die bij Europa decentraal binnenkomen, wordt wekelijks één vraag van een provincie, gemeente of waterschap voorzien van een generiek antwoord en uiteraard geheel geanonimiseerd via de website en nieuwsbrief de Europese Ster beschikbaar gesteld. In 2014 zijn 42 van deze praktijkvragen gepubliceerd op de website.

Met het wekelijks publiceren van praktijkvragen streeft Europa decentraal verschillende doelen na.

- **Vragen ondervangen functie**
Allereerst wordt de rubriek gebruikt om vragen die veel gesteld worden onder de aandacht van meerdere decentrale overheden te brengen. Hiermee speelt Europa decentraal proactief op specifieke informatiebehoefte in.
- **Signaalfunctie**
Daarnaast worden ook specifiekere vragen, die vanuit de helpdesk bezien vooral betrekking lijken te hebben op een specifiek decentraal probleem/vraagstuk, bewerkt tot vraag van de week. Dit doet Europa decentraal als deze vragen ook voor andere decentrale overheden van belang kunnen zijn.
- **Europabewust functie**
Als laatste wordt de rubriek ook gebruikt om juist aandacht te vragen voor die Europeesrechtelijke onderwerpen waar medewerkers van decentrale overheden misschien (nog) niet meteen de Europeesrechtelijke component zien. Het betreft onderwerpen die soms niet

letterlijk als zodanig in de helpdesk zijn bevestigd, maar die het kenniscentrum vanuit zijn voorlichtende rol onder de aandacht willen brengen.

De praktijkvragen zijn wederom gebundeld in een kroniek over 2014. Hieronder een overzicht van de onderwerpen:

1. Aanbesteden

- Kan een eigenaar bij zelfrealisatie gedwongen worden tot aanbesteden?
- Moet onze gemeente nu al rekening houden met de regels uit de nieuwe aanbestedingsrichtlijnen?
- Mogen wij buitenlandse inschrijvers een social return verplichting opleggen?
- Concessieovereenkomst voor diensten vanaf 2016 Europees aanbesteden?
- Voorbehouden opdracht aan SW-bedrijf na decentralisaties <D>

2. Cultuur, onderwijs en jeugd

- Wat is de rol en status van de Tabaksrichtlijn voor de gemeentepraktijk?
- Wat is de invloed van het Europese jeugdbeleid op decentrale overheden?
- Kan onze gemeente cultuur bevorderen via Europees cultuurbeleid?

3. Diensten van algemeen belang

- Kan de bevoegdheid voor de vaststelling van economisch algemeen belang gedelegeerd worden aan het College?
- Hoe dienen decentrale overheden een DAEB aan een onderneming toe te wijzen?
- Welke mogelijkheden bieden DAEB om steun 'staatssteunproof' in te richten?

4. Diensten van algemeen belang/Staatssteun

- Financiering jeugdzorginstellingen via DAEB mogelijk? <D>
- Mag een onderneming, bovenop DAEB de-minimissteun, reguliere de-minimissteun ontvangen?

5. Dienstenrichtlijn/Vrij verkeer

- Is de Dienstenrichtlijn van toepassing op detailhandel in supermarkten?
- Zijn wij verplicht het nieuwe notificatie- en meldingssysteem Dienstenwet te gebruiken?

6. Europees mededingingsrecht

- Bij beschikbaar stellen van schoolgebouwen de integrale kostprijs berekenen?

- Wordt de mededinging beperkt wanneer twee zorgaanbieders als combinatie inschrijven? <D>

7. Europees recht en beleid decentraal

- Moet bij de beoordeling van een redelijke termijn voor bestuursrechtelijke procedures ook de prejudiciële procedure voor het Hof worden meegenomen?
- Zijn Europese regels en subsidies toepasbaar op de Nederlandse Antillen?

8. Grensoverschrijdende samenwerking

- Wat is de rol van het Benelux-Verdrag bij grensoverschrijdende samenwerking?
- Hoe kunnen we als gemeente gebruikmaken van het samenwerkingsinstrument EGTS?
- Is de Patiëntenrichtlijn van invloed op gemeentelijke zorgtaken en zorg over de grens?

9. Informatiemaatschappij

- Is het heffen van leges voor de verstrekking van persoonsgegevens uit de GBA in strijd met Europees recht?
- Mag ons waterschap een vergoeding vragen voor verstrekken open data?
- Wat verplicht de toekomstige Verordening bescherming persoonsgegevens decentrale overheden?

10. Justitie, vrijheid en veiligheid

- Wat doet de EU aan de bestrijding van corruptie?
- Zijn er gevolgen voor het eindigen van de overgangsbepalingen over politieke en justitiële samenwerking voor onze gemeente?

11. Milieu en klimaat

- Is er Europese regelgeving over het kappen van bomen?
- Moet onze gemeente al rekening houden met de nieuwe MER-richtlijn?
- Wat houdt het EU klimaat en energiebeleid 2030 in?
- Wat is het Europese beleid voor aanpassing aan klimaatverandering?

12. Regionaal beleid

- Welke bewaarverplichtingen stelt Europa voor projecten in de programmaperiode 2014-2020?

13. Staatssteun

- Wat houdt de market economy investor test in?
- Hoe kunnen we lopende steun in overeenstemming met de nieuwe AGVV maken?
- Nieuwe de-minimisverordening ook voor grote, langlopende leningen?
- Hoe netto-inkomsten museum berekenen conform vrijstelling cultuursteun in nieuwe AGVV?

- Middelen provinciaal revolverend fonds toerekenbaar aan de staat en dus staatssteun?
- Vormen loonkostensubsidies staatssteun? <D>
- Zijn Europese staatssteunregels ook van toepassing op steun van overheden van buiten de EU?

14. Vervoer

- Welke concrete maatregelen komen voort uit het Europese pakket voor stedelijke mobiliteit?
- Bevatten de richtsnoeren nieuwe openbare dienstverplichtingen ten aanzien van het openbaar personenvervoer per spoor?

15. Werkgelegenheid en sociaal beleid

- Heeft de Europese handhavingsrichtlijn voor detacheringen decentrale gevolgen?

De vier praktijkvragen met een <D> zijn onderdeel geweest van een reeks praktijkvragen in de Maand van de decentralisaties (november 2014) met vragen van met name gemeenten over Europeesrechtelijke consequenties bij decentralisaties.

EUrrest

Circa eens per maand verschijnt in de Europese Ster en op de website het EUrrest (m.u.v. de zomerperiode). De rubriek EUrrest signaleert actuele ontwikkelingen in de Europese jurisprudentie voor decentrale overheden. Het EUrrest legt het betreffende arrest van het Europese Hof van Justitie uit en gaat in op de impact voor het beleid van decentrale overheden. Het EUrrest is in 2014 11 maal verschenen. Aan bod kwamen de volgende arresten:

- *Januari – Digitale gegevensbescherming*
Prejudiciële vragen gesteld door Rechtbank van Middelburg en Raad van State inzake Y.S. tegen Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel en Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel tegen M. en S., Hof van Justitie EU, Conclusie van Advocaat-generaal E. Sharpston, 12 december 2013, Gevoegde zaken C 141/12 en C 372/12
- *Februari – Aanbesteden*
Comune di Ancona tegen Regione Marche, Hof van Justitie EU, 14 november 2013, Zaak C-388/12
- *Maart – Staatssteun*
Vent De Colère e.a., Hof van Justitie EU, 19 december 2013, Zaak C-262/12
- *April – Aanbesteden en vervoer*
Wagenborg Passagiersdiensten, Hof van Justitie EU, Conclusie AG Wahl, 27 maart 2014, Zaak C-207/13

- *Mei – Staatssteun en Algemene Groepsvrijstellingverordening*
HaTeFo GmbH tegen Finanzamt Haldensleben, Hof van Justitie EU, 27 februari 2014, Zaak C-110/13
- *Juni – Vrij verkeer van goederen en diensten*
Pelckmans Turnhout, Hof van Justitie EU, 8 maart 2014, Zaak C-483/12
- *Juli – Informatiemaatschappij*
Opinie AG Jääskinen inzake Technische Universität Darmstadt, 5 juni 2014, Zaak C-117/13
- *September – Aanbesteden, investeren*
Technische Universiteit Hamburg tegen Datenlosen Informationssysteme, Hof van Justitie EU, 8 mei 2014, Zaak C-15/13
- *Oktober – Staatssteun, garanties*
Commerz Nederland NV tegen Havenbedrijf Rotterdam NV, Hof van Justitie EU, 17 september 2014, Zaak C-242/13
- *November – Aanbesteden, rechtsbescherming, aankondigen en bekendmaken*
Ministero dell'Interno tegen Fastweb SpA, Hof van Justitie EU, 11 september 2014, Zaak C-19/13
- *December – Vrij verkeer van diensten, aanbestedingen, werkgelegenheid en sociaal beleid*
Bundesdruckerei GmbH tegen Stadt Dortmund, Hof van Justitie EU, 18 september 2014, Zaak C-549/13

Overige publicaties

Naast alle bovenstaande digitale publicaties zijn er voorts in 2014 verschenen:

- Handreiking DAEB (in opdracht van BZK)
De handreiking geeft een actueel overzicht van de mogelijkheden die de (vernieuwde) Europese regelgeving op het gebied van financiering en uitvoering van Diensten van Algemeen Economisch Belang (DAEB) biedt.
- Notitie nieuwe aanbestedingsrichtlijnen
De notitie biedt een uitgebreid overzicht van de wijzigingen die zich in de decentrale praktijk zullen voordoen als gevolg van de drie nieuw vastgestelde Europese aanbestedingsrichtlijnen.

Ook werden in diverse tijdschriften weer bijdragen van adviseurs van Europa decentraal geplaatst, bijvoorbeeld:

- "EC verruimt regels staatssteun voor sportaccommodaties" in Sportaccom, december 2014
- Bijdrage aan de rubriek Markt & Overheid in Tijdschrift voor Staatssteun, december 2014
- Bijdragen in het Tijdschrift voor Aanbestedingsrecht, februari en december 2014.

2.6 OVERIGE DIENSTVERLENING

Naast de reguliere dienstverlening van helpdesk, webdossiers, bijeenkomsten en nieuwsbrief staat het kenniscentrum Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen graag ook op andere manieren ter zijde.

Europese subsidies Europaproof

Europa decentraal is medio 2013 het project Europaproof besteden van Europese subsidies gestart. Het project liep door in 2014. Het kenniscentrum wil hiermee zijn expertise en kennis over toepassing van interne marktregels delen om risico's die zich in de praktijk bij het aanvragen en uitgeven van middelen uit de Europese structuur-, investerings- en landbouwfondsen voordoen te voorkomen. Ook kunnen decentrale overheden door informatie van onze experts beter gebruikmaken van de kansen die staatssteun- en aanbestedingsregels bieden.

Europa decentraal constateert namelijk dat er bij decentrale overheden Europeesrechtelijke vragen leven over de toepassing van de staatssteun- en aanbestedingsregels bij het aanvragen en uitgeven van middelen uit de Europese structuur-, investerings- en landbouwfondsen. Met de nieuwe fondsenperiode over 2014-2020 zullen deze vragen nog meer gaan leven. Hiernaast stroken de staatssteun- en aanbestedingsregels niet altijd met de criteria uit de fondsen en leiden ze tot knelpunten in de uitvoering.

Voor alle inhoudelijke vragen over bijvoorbeeld het organiseren van het binnenhalen en beschikbaar zijn van Europese subsidies kunnen decentrale overheden terecht bij de directie Europa van de VNG.

Kennisdeling

Europa decentraal participeert in diverse initiatieven ten behoeve van regionale kennisdeling. Hieronder een aantal voorbeelden op een rij:

- *Vakberaad Europees recht*
Uitwisseling van best practices en bespreking van complexe vraagstukken op het gebied van Europees recht tussen provincies, het ministerie van BZK, Europa decentraal.
- *Werkgroep structuurfondsen & staatssteun*
Inventarisatie van vragen en knelpunten t.a.v. de staatssteunregels voor innovatie en onderzoek in relatie tot de nieuwe structuurfondsenperiode tussen Managementautoriteiten (OP-Zuid, GO oost, SNN, Kansen voor West), RVO, BZK, Europa decentraal. De managementautoriteiten leggen de vragen via BZK voor aan de Europese Commissie.

- *Werkgroep Modelverordening Plattelandsontwikkelingsprogramma 3 (POP3)*

Formulering van een modelregeling POP3 voor de provincies met Regiebureau POP, RVO, provincies uit alle landsdelen, UvW en Europa decentraal. Het kenniscentrum draagt hier aan bij in de vorm van kennisoverdracht op het gebied van het aanbestedings- en staatsteunproef maken van het subsidiekader.

Overige dienstverlening Rijk

- *Ondersteuning Coördinatiepunt Staatssteun*

Europa decentraal ondersteunde in 2013 het Coördinatiepunt Staatssteun van het ministerie van BZK bij de uitvoering van procedurele taken op het gebied van staatssteun. De interne werkprocedures van BZK en Europa decentraal zijn in het kader van deze taken aangepast. Het kenniscentrum ondersteunt het Coördinatiepunt Staatssteun bij de uitvoering van de volgende procedurele taken:

- Het begeleiden en coördineren van de procedures voor van melding vrijgestelde steun van gemeenten en provincies. Kennisgevingen aan de Europese Commissie voor van melding vrijgestelde steun onder de Algemene Groepsvrijstelling (Vo. 800/2008/EG) en de Landbouwwijziging voor het MKB (Vo. 1857/2006) lopen voortaan via Europa decentraal;
- Het coördineren van de jaarlijkse staatssteunrapportages van provincies en gemeenten ten behoeve van de State Aid Scoreboard. De benodigde informatie zal door Europa decentraal bij de gemeenten en provincies worden verzameld en geregistreerd;
- Het schrijven van handreikingen.

Overige dienstverlening Gemeenten

- *Ondersteuning belangenbehartiging*

Het kenniscentrum heeft op verzoek van de VNG of de VNG bedrijven vanuit zijn Europees rechtelijke/beleidsmatige expertise input – indien aan de orde ook in de vorm van gerapporteerde signalen in het signaleringsloket van Europa decentraal – geleverd aan (beleids)medewerkers ten behoeve van de VNG belangenbehartiging, onder meer op de volgende punten:

- *Jeugdbeleid* – Aanbestedings- en DAEB vraagstukken gerelateerd aan de invulling/organisatie van het nieuwe jeugdbeleid bij gemeenten (onder meer in raamcontracten VNG)
- *WMO, WSw, AWBZ* – Aanbestedings-, DAEB en mededingingsvraagstukken
- *Decentralisaties* – Diverse vraagstukken op het gebied van publieke samenwerking, inbesteding, alleenrechten, aanbesteden, mededinging en staatssteun

- *Lopende of mogelijk toekomstige aanbestedingstrajecten vanuit de VNG*

Bijvoorbeeld jeugdzorg, kindertelefoon, doventolken, 24 uren hulpdiensten

- *VNG-Verzekeringen* – Aanbestedingsvragen
- *Arbeidszaken* – Aanbestedingsvragen
- *Algemene subsidieverordening* – Staatssteunvragen
- *Vennootschapsbelastingplicht* – Staatssteunvragen
- *Input over de gevolgen van het nieuwe staatssteunpakket, de DAEB regels of de nieuwe aanbestedingsrichtlijnen op de gemeentelijke praktijk*
- *Gemeenterecht* – Contractuele vraagstukken rondom aanbesteden, subsidies en aanbesteden, publieke samenwerking en aanbesteden
- *KING* – EU-privacyverordening

Overige dienstverlening provincies

- *Analyse aansluiting interne marktregels bij Horizon 2020 doelstellingen onderzoek en innovatie*

Ten behoeve van een werkbezoek aan Nederland van de plaatsvervangend directeur-generaal van Mededinging van de Europese Commissie, dhr. Koopman, heeft het kenniscentrum in samenspraak met de provincies Noord-Holland en Gelderland op verzoek van het Huis van de Nederlandse Provincies een analyse inclusief signalenrapportage gemaakt van in hoeverre de nieuwe staatssteunregels voor onderzoek en innovatie aansluiten bij de doelstellingen van Horizon 2020. De analyse gaat ook in op de relevante aanbestedingsregels en signalen.

- *Werkbezoeken provincies*

Het kenniscentrum heeft in de volgende provincies een werkbezoek gebracht: Friesland, Groningen, Noord-Holland, Overijssel en Limburg. Tijdens de werkbezoeken kwamen onder meer de actuele Europees rechtelijke knelpunten en kansen aan de orde.

- *MiliEUverkenner*

In opdracht van en in samenwerking met het IPO publiceert Europa decentraal de MiliEUverkenner op haar website. Hiermee biedt het kenniscentrum bezoekers direct toegang tot actuele, overzichtelijke en gedetailleerde informatie over Nederlandse en Europese milieuregelgeving. De MiliEUverkenner bestaat uit een overzicht van de belangrijkste milieuthema's en dossiers voor de centrale overheden. Per onderwerp is nadere informatie beschikbaar over onder meer:

- de stand van zaken van milieuregelgeving;
- in welk besluitvormingsstadium het dossier zich bevindt;
- wie erbij betrokken zijn;
- en wat de interprovinciale inzet is.

Overige dienstverlening waterschappen

- *Advies Europeesrechtelijke aspecten Wet Markt & Overheid*

Op verzoek van het Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP, gemeenschappelijk uitvoeringsorgaan van de waterschappen, Rijk en RWS) heeft het kenniscentrum een notitie geschreven over aanbesteden, staatssteun en de Wet Markt & Overheid.

- *Aanbestedingswerkgroep UvW*

Europa decentraal nam deel aan een aanbestedingsexpertisegroep van de UvW en leverde input ten behoeve van de belangenbehartiging richting het ministerie van EZ over de implementatie van de nieuwe aanbestedingsrichtlijn.

- *Netwerk*

Ten slotte onderhoudt het kenniscentrum uiteraard reguliere inhoudelijke en communicatieve contacten met medewerkers van de verschillende waterschappen, de UvW en Bureau Brussel.

Kenniscentrum Europa decentraal

Nassaulaan 12

Postbus 30435

2500 GK Den Haag

t 070-3381090

e info@europadecentraal.nl

i www.europadecentraal.nl